

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพตามการ
รายงานของผู้สูงอายุในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นางสาวขวัญใจ ตันติวณิชเสถียร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-606-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017780 ๑๑๑๕๓๑๓๓

RELATIONSHIPS BETWEEN SELECTED FACTORS
AND HEALTH PROMOTION BEHAVIORS AS
REPORTED BY THE ELDERLY IN THE
RURAL NORTHEASTERN REGION

Miss Kuanchai Tuntiwatanastian

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Nursing Administration Program
Graduate School
Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-606-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ
ตามการรายงานของผู้สูงอายุในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดย

นางสาวขวัญใจ ตันตวัฒน์เสถียร

ภาควิชา

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการบริหารการพยาบาล

อาจารย์ที่ปรึกษา

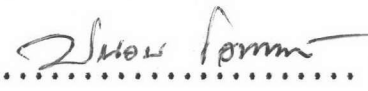
รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ศรีสุข)

ขวัญใจ คณิตวิวัฒน์เสถียร : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ตามการรายงานของผู้สูงอายุ ในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (RELATIONSHIPS BETWEEN SELECTED FACTORS AND HEALTH PROMOTION BEHAVIORS AS REPORTED BY THE ELDERLY IN THE RURAL NORTHEASTERN REGION)
อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์, 183 หน้า. ISBN 974-578-606-3

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ตัวพยากรณ์คือความเชื่ออำนาจควบคุมตนเองด้านสุขภาพ ความรู้สึกคุณค่าในตน การรับรู้ภาวะสุขภาพ ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย เพศ อายุ และภาวะเศรษฐกิจ ตัวอย่างประชากรที่ศึกษา เป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 เป็นแบบวัดตัวพยากรณ์ ชุดที่ 2 เป็นแบบวัดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับดี
2. พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ ความรู้สึกคุณค่าในตน การรับรู้ภาวะสุขภาพ ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย เพศ ภาวะเศรษฐกิจ และมีความสัมพันธ์ทางลบระดับปานกลางกับความเชื่ออำนาจ ความมั่งคั่งด้านสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
3. ความเชื่ออำนาจผู้อื่นด้านสุขภาพ และอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ
4. ตัวแปรที่มีความสำคัญ ในการร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ตามลำดับ คือ ความรู้สึกคุณค่าในตน เพศ การรับรู้ภาวะสุขภาพ ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ และความรู้ด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .001 ได้ร้อยละ 57.50 ($R^2 = 57.50$)

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
(เดิม เป็นภาควิชาพยาบาลศึกษา)
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

KUANCHAI TUNTIWATANASTIAN : RELATIONSHIPS BETWEEN SELECTED FACTORS AND HEALTH PROMOTION BEHAVIORS AS REPORTED BY THE ELDERLY IN THE RURAL NORTHEASTERN REGION. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. JINTANA YUNIBHAND, Ph.D. 183 PP. ISBN 974-578-606-3

The purposes of this thesis were to study the health promotion behaviors of the elderly in the rural Northeastern Region, and to search for the variables that would be able to predict health promotion behaviors of the elderly. These variables were health locus of control, self-esteem, perceived own health status, health knowledge, sex, age and economic status. The research subjects consisted of 200 elderly, selected by multistage sampling technique. Instruments were the assessment interview and observation tools.

The major findings were as followed :

1. The mean of health promotion of the elderly in the Northeastern Region was in the good level.
2. There were significant relationships between internal health locus of control, self-esteem, perceived own health status, health knowledge, sex, economic status and health promotion behaviors, at the .001 level. In addition, external health locus of control was negatively moderately related to health promotion behaviors, at the .001 level.
3. There were no significant relationships between external health locus of control by significant others, age and health promotion behaviors.
4. Factors significantly predicted health promotion behaviors of the elderly were self-esteem, sex, perceived own health status, internal health locus of control and health knowledge, at .001 level. These predictors accounted for 57.50 percent ($R^2 = .5750$) of the variance.

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
(เดิม เป็นภาควิชาพยาบาลศึกษา)
สาขาวิชาภาวนบริหารการพยาบาล.....
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา
ยุนิพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำข้อคิดเห็น ตลอดจนให้ความเอาใจใส่
ด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้
ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก ศรีสุโข ที่กรุณาให้คำ
แนะนำเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข
ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตัวอย่างประชากรผู้สูงอายุทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือใน
การให้สัมภาษณ์เป็นอย่างดี และขอขอบคุณ คุณนิมพ์ใจ จารุวัชรวิงศ์ ผู้เป็นผู้ช่วยในการสัมภาษณ์
ในการวิจัยครั้งนี้

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณย่า คุณพ่อ และคุณแม่ ที่ส่งเสริมให้การศึกษาและ
ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด และขอบพระคุณกัลยาณมิตรทุก ๆ ท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์
ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขวัญใจ ตันติวัดนเสถียร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
แนวเหตุผลและสมมติฐานของการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	13
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย	15
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
3 วิธีดำเนินการวิจัย	74
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	74
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	78
การเก็บรวบรวมข้อมูล	89
การวิเคราะห์ข้อมูล	90
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	92
5 สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย	117
สรุปผลการวิจัย	119
อภิปรายและการวิจัย	124
ข้อเสนอแนะ	134

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	137
ภาคผนวก	147
ภาคผนวก ก รายชื่อกลุ่มอำเภอนอกเขตเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	148
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	152
ภาคผนวก ค สถิติที่ใช้ในการวิจัย	154
ภาคผนวก ง ตารางการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม	161
ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	170
ประวัติผู้เขียน	183

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรในเขตพื้นที่ 3 กลุ่ม	75
2 เขตพื้นที่ ตำบล หมู่บ้าน ที่เป็นตัวอย่าง และจำนวนตัวอย่างประชากร	76
ผู้สูงอายุในแต่ละแห่ง	
3 ค่าคะแนนเฉลี่ยของเกณฑ์น้ำหนักคะแนนรวม จำนวนรายชื่อ และค่าคะแนนใน	85
แต่ละด้านของแบบวัดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ	
4 ผลการหาความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ของข้อมูลทดลอง และข้อมูลจริง	89
5 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ อายุ ความเป็นเจ้าของ	97
และการรับรู้รายรับ-รายจ่ายของผู้สูงอายุ	
6 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุชายและหญิง จำแนกตามสถานภาพการสมรส	98
จำนวนและสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ ที่มาของรายได้หลัก	
และศาสนา	
7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	101
ด้านอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายชื่อและโดยรวม	
8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	102
ด้านการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายชื่อและโดยรวม	
9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	103
ด้านสุขนิสัยประจำวันของผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายชื่อและโดยรวม	
10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	104
ด้านความใส่ใจในสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายชื่อและโดยรวม	
11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	105
ด้านการสร้างแรงสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายชื่อและ	
โดยรวม	
12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ	106
ด้านการจัดการกับภาวะเครียดของผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายชื่อและโดยรวม	

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ 107 ด้านการจัดการกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายข้อ และโดยรวม
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพิสัยคะแนนจริง และระดับของพฤติกรรม 108 ส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม
15	จำนวนร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับของปัจจัยคัดสรร 109
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิสัยคะแนนจริง และระดับของ 111 ปัจจัยคัดสรรของผู้สูงอายุ
17	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับพฤติกรรมส่งเสริม 112 สุขภาพของผู้สูงอายุ
18	สรุปผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการเลือกตัวแปรในการพยากรณ์ 113 พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ
19	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก 114 เข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ และทดสอบความมีนัย สำคัญของสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น ในการพยากรณ์พฤติกรรมส่งเสริม สุขภาพของผู้สูงอายุ เมื่อใช้วิธี Stepwise Solution
20	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน 116 ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พยากรณ์ พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ
21	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ 161 จำแนกตามระดับของปัจจัยคัดสรร
22	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการรับรู้ภาวะสุขภาพของ 164 ผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายข้อ
23	จำนวน และร้อยละของผู้สูงอายุที่ตอบข้อความรู้ด้านสุขภาพอนามัย 165 ได้ถูกต้อง จำแนกเป็นรายข้อ

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 รูปแบบการเกิดความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอก	53
2 กรอบแนวคิดของการวิจัย	73